

Fornavn: Tradisjon og moter gjennom 100 år

Navn som var populære for over 100 år siden, "oldeforeldrenavnene", er også populære nå. Martin og Ida var det mest brukte gutte- og jentenavnet for barn født i 1993. De mest brukte navnene for hele befolkningen er Anne og Jan. Noen navn forsvinner nesten fullstendig. Helt nye - som Silje - dukker opp. Ofte oppstår nye moter i Bærum.

Jørgen Ouren

Det er ikke bare når det gjelder klær og biler at vi ønsker å være tidsriktige. Vi følger også moter når vi gir våre barn navn. Som for moter generelt, kan vi også for navnetildeling snakke om motebølger og trendsetting. Man må minst tre generasjoner tilbake, til olde- og tippoldeforeldrene, for å finne igjen lignende fornavn med samme popularitet som de navnene som gis til mange nyfødte i dag. Foreldre- og besteforeldrenavn er "ut". Ser vi derimot på hele befolkningen, vil vi få en helt annen ti-på-topp liste.

Anne vanligst

Tabell 1 viser de vanligste navnene for hele befolkningen i 1992. Anne er det hyppigst brukte kvinnenavnet, mens Jan er mest brukt blant mannsnavnene. Både Anne og Jan brukes mye sammen med et annet fornavn (f.eks. Anne Kari og Jan Erik), noe som forklarer deres toppllassering et stykke på vei (bindestrek-navn kommer i tillegg).

Sist en slik oversikt ble laget var i 1982. Endringene de siste 10 årene er påfallende små. De seks mest brukte mannsnavnene er like i 1982 og 1992 - bare Bjørn og Arne har byttet plass. For kvinnenavnene er de tre mest brukte uendret, dvs. Anne, Inger og Kari. Det bør bemerkes at Anne, med nær 68 000 navnesøstre, har en meget solid ledelse på Inger som innehar andrelassen (drøye 38 000).

Navn fra forrige århundre

La oss sammenligne navnetopp-listen for barn født i 1993 med navnelisten for personer født mellom 1850 og 1874 - dvs. for mellom 120 og 140 år siden. Mange av navnene vil da finnes på begge lister: Av de 10 vanligste navnene for kvinner født i perioden 1850-1874 finner vi f.eks fortsatt Anna, Marie,

Tabell 1: Mest brukte fornavn¹ 1992. Hele befolkningen

67 831	Anne	52 244	Jan
38 196	Inger	45 919	Per
31 578	Kari	42 462	Bjørn
30 440	Marit	38 562	Arne
27 751	Liv	34 674	Kjell
25 790	Solveig	33 058	Ole
25 264	Astrid	31 595	Knut
23 996	Ingrid	29 092	Odd
22 906	Randi	28 613	Svein
22 037	Björg	28 217	Lars
21 858	Gerd	27 924	Hans
21 676	Eva	23 582	John
21 631	Berit	23 250	Terje
19 110	Anna	23 120	Geir
18 751	Else	23 116	Tor
18 627	Ragnhild	21 818	Olav

¹ Gjelder første fornavn. Forskjellige skrivemåter ikke slått sammen

Anne, Karoline og Kristine, altså hele fem, på dagens 40-på-topp liste. Oline er eneste navn som har gått ut av bruk. For guttene er Ole, Lars og Anders med, mens Anton er borte (kan det være fetter Anton i Donald Duck & Co?). Det er ingen tvil om at dagens navnebruk ligner mer den fra over 100 år tilbake enn den fra dette århundret.

Mannsnavnene mest robuste

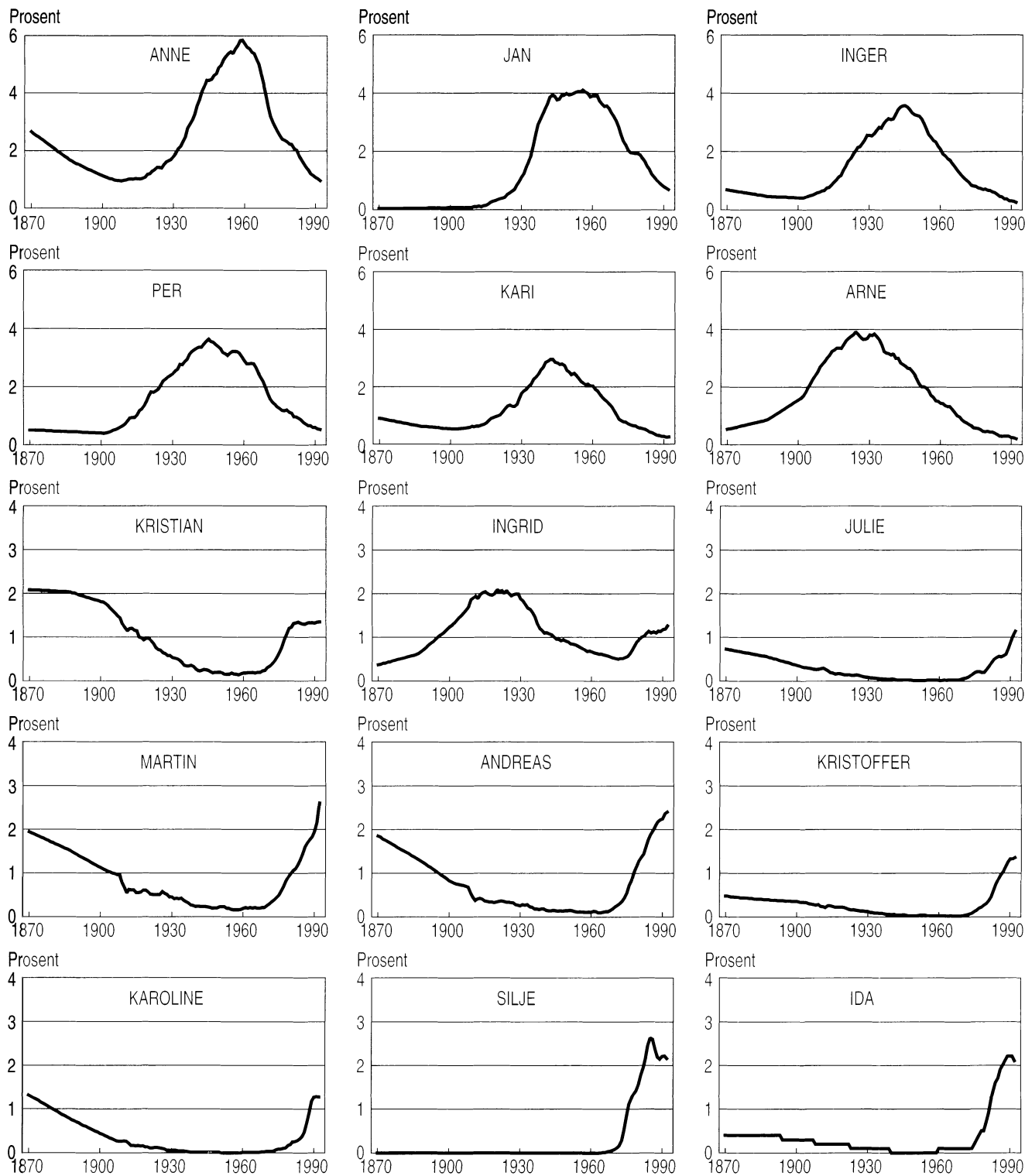
Sammenligner vi de mest brukte "voksennavnene" med den ferskeste statistikken for "nyfødtavn", blir forskjellene derimot svært store. Av kvinnenavnene er det bare Ingrid, Anne og Anna som fortsatt er med blant de 40 mest populære. Enkelte - som Björg, Gerd og Else - er nesten gått ut av bruk. Av mannsnavnene er Ole, Lars og Jan fortsatt blant de 40 mest brukte, og ingen er helt borte. Mye tyder på at mannsnavnene er mer robuste for motesvingninger enn kvinnenavnene - de holder seg bedre over tid.

Sjeldne navn

Kan vi si noe om hvor mange navn som er i bruk? 108 navn er såpass

Figur 1: Utvalgte fornavn etter popularitet. 1870-1993

mye brukt at mer enn 10 000 personer deler det. Videre bæres 572 navn av minst 1 000 personer. Hvis vi setter grensen for sjeldne navn til 100 personer, er det 1 618 navn som ikke er sjeldne. Disse 1 618 navnene representerer nesten fire

millioner mennesker. Likevel er det en mengde navn som nesten ikke er representert. Det er vanskelig å gi eksempler, men noen av de "sjeldne" er: Ebbe, Taran, Velaug, Ildri, Grim, Hartvik, Matti, Hallgrim, Ellisiv, Giske, Tørres,

Skule, Tallak, Eila, Eirill, Eirunn, Embla og Eirny. De store navnebøkene er fulle av dem.

Utviklingen av de vanligste navnene

Figur 1 viser utviklingen i bruk av

noen av de mest populære navnene. Kurvene viser andel i prosent som fikk navnet hvert år. Data fra før 1910 er hentet fra Utne (1990). Årene etter er hentet fra Statistisk sentralbyrås kilder.

De seks øverste kurvene viser de mest populære fornavnene for hele befolkningen. Disse kurvene er ganske like; de viser en lang bølge som nå er ganske nær bunnen. Selv om det ikke blir født så mange med f.eks. navnet Anne, ser vi at de fleste som har det navnet vil leve i mange år ennå. Anne vil altså fortsatt lenge være det mest brukte navnet. Det ser ut til at navnebruken i dag er mer variert, slik at dagens navn ikke når opp i de store tallene som tidligere. Arne var nummer en fra 1910 til 1940, men kulminerte tidligere enn de andre. Mønsteret er likevel det samme.

De nederste kurvene viser utviklingen for en del navn som er på mote nå. Et mønster som går igjen er de såkalte oldeforeldrenavnene, som f.eks. Julie, Ida, Martin og Andreas. Fra en relativt høy frekvens i forrige århundre, faller populariteten langsomt til nesten null, for så igjen å stige til et nivå som ofte er vesentlig høyere enn for 90 år siden (se f.eks. Ida).

Det er langt fra alle oldeforeldrenavnene som kommer igjen. Noen god forklaring på dette er vanskelig å gi. Men også utenfor en "topp-40" liste er mange gamle navn i framgang. I 1993 fikk dobbelt så mange navnet Peder (63) som i 1990 (32). Som vi har vært inne på, er mannsnavnene mer upåvirket av tidssvingninger. Det er ikke så ofte de blir helt borte.

Noen navn er helt nye. Silje er et eksempel på det. Sondre, som er blitt populært nå (på grunn av Lil-

lehammer-OL?), er strengt tatt ikke nytt, men har aldri hatt særlig utbredelse utenfor Telemark.

Navnebølger

Når vi ser på kurvene i figur 1, er hovedtendensen at de er svært jevne: I den grad det skjer noen endringer, skjer disse jevnt og trutt over lang tid. Når et navn først øker i popularitet, kan det fortsette i 40-50 år. Tilsvarende gjelder ved tilbakegang. Vi ser altså et mønster, som gir en viss grad av forutsigbarhet. Det virker som om tradisjon er et mer dominerende trekk enn mote når vi betrakter navnetil- deling historisk.

En forklaring på disse bølgene kan rett og slett være at navn blir utslitt. Foreldre som velger navn til barna sine, unngår navn de føler er utbrukte og kjedelige. Det er navn de er vokst opp med, navn på venner og spesielt foreldres slekt og venner. Det verste er "gammel- tante-" og "gammelonkel"-navn. Når et navn har vært mye brukt i en generasjon, vil den neste oppfatte det som utbrukt. Derfor går det mer eller mindre av bruk. Når tilstrekkelig tid er gått, forbinder ikke lengre foreldre noe negativt med et navn slik at det igjen kan komme i bruk. Bølgen er fullført.

Atskillig verre er det å forklare hvorfor enkelte navn blir mote- navn. Av alle aktuelle navn (ikke gamle tanter), slår noen an. Forkla- ringen er nok den samme som for andre moter. Når toneangivende kretser tar et navn i bruk, tar andre etter.

Noen navnemoter starter i Bærum

Bærum representerer en av de mest ressurssterke regionene i Norge, og fungerer ofte, sammen med Oslo Vest, som trendsetter for

mange moter. Dette ser også ut til å gjelde for navnemoter. Figur 2 viser noen eksempler på dette. Kur- vene for Camilla og Thomas fortel- ler tydelig hvordan disse navnene først begynner å bli populære i Bæ- rum. Om lag fem år senere følger resten av landet etter. I Bærum når bruken ekstreme høyder, før den faller ned på landsgjennom- snittet, som i mellomtiden har sta- bilisert seg og holder seg på et gan- ske høyt nivå.

Navnene Caroline og Julie er ikke kommet så langt i utviklingen, men kurvene følger nøyaktig samme mønster. Caroline har tydeligvis nådd toppen, Bærum-nivået faller ned på landsgjennomsnittet. Julie nærmer seg toppen.

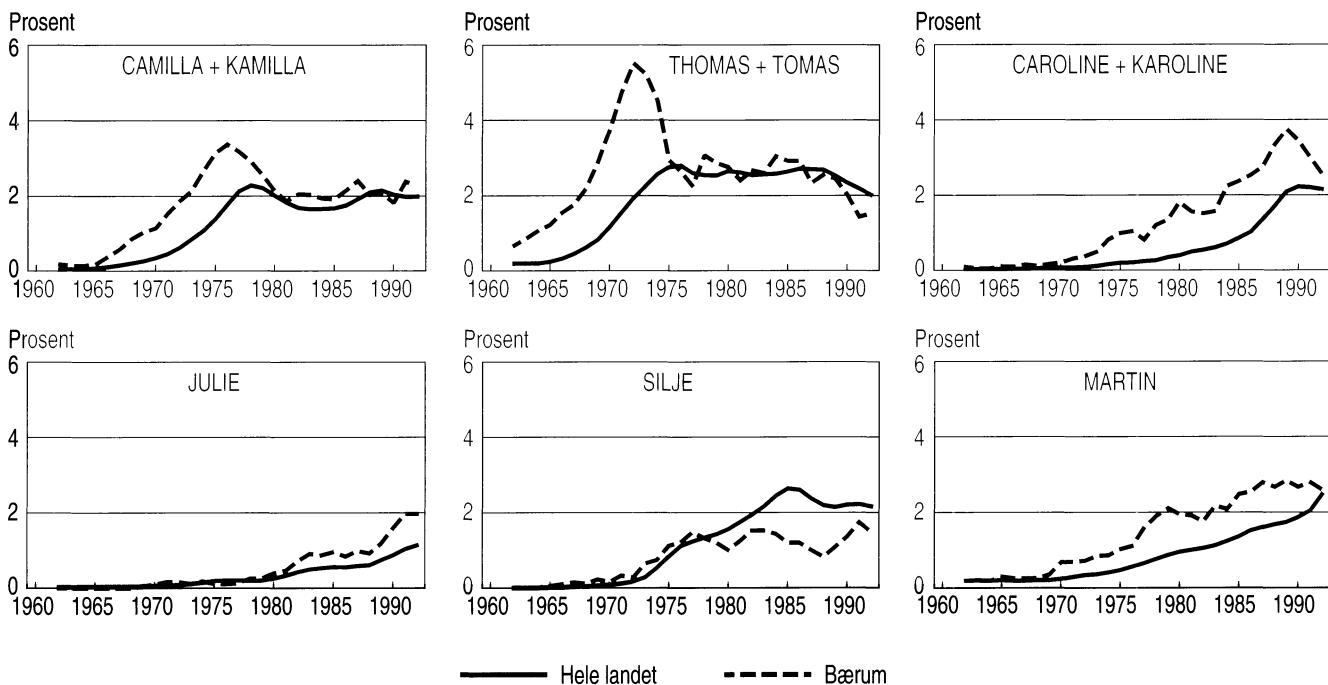
Disse navnene er spesielt plukket ut for å vise moter som starter i Bærum. Andre moter oppstår ut- over i landet. Sondre er f.eks. ikke noe spesielt Bærum-navn (ennå).

Silje er et spesielt navn. Det er bare sju med navnet Silje som er født før 1966. Siden vokste det jevnt og trutt til 1984/85, da Silje antakelig var det mest brukte navnet totalt (som i 1992). Vi ser i figuren at Silje i begynnelsen er mest popu- lært i Bærum, for så å stabilisere seg mellom 1 og 1,5 prosent. I re- sten av landet fortsetter veksten. Det har vært spekulert i om Margit Sandemo med sin Silje i serien om Isfolket, har hatt en innvirkning her.

Større navneregister for jenter

Guttene deler færre navn enn hva jentene gjør. Kvinnenavnene sprer seg over et større register, noe som gjelder både for voksen- og nyfødt- navnene. Listen over aktuelle gut- tenavn er med andre ord kortere enn listen over jentenavn, noe som muligens ligger bak når mange

Figur 2: Utvalgte fornavn etter popularitet 1960-1993. Bærum og hele landet

hevder at det er vanskeligere å finne på et guttenavn enn et jenteneavn. La oss ta et eksempel fra de to mest populære nyfødtnevnene for begge kjønn: Mens Martin velges som fornavn for 3,0 prosent av guttene, velges Ida for 2,1 prosent av jentene. Tilsvarende andeler for de nest mest populære navnene, Kristoffer og Karoline, er henholdsvis 2,4 og 2,1 prosent, for Andreas og Camilla (nr. 3) henholdsvis 2,2 og 2,0 prosent. Det samme mønsteret finner vi for nesten alle de mest brukte nyfødtnevnene. Dette kan tyde på at valg av kvinnenavn bærer mer preg av eksperimentering enn valg av mannsnavn. "Vareutvalget" blir større på jentesiden enn på guttesiden (jf. klesmoter) og dessuten er vi også vant med at kvinnene stort sett er en sterkere eksponent for moter enn mennene. Kanskje er det også slik at kvinnelig smak slår sterkest ut ved navnetildeling fordi mødre ofte er mer aktive enn fedrene når navnevalg skal tas?

Dagens mest populære navn

Vi har sett foran hvilke navn som ligger på topp for sist registrerte

spedbarnskull (1993). På medaljeplass for jenter har vi altså Ida på førsteplass, etterfulgt av Karoline og Camilla. På guttesiden leder Martin foran Kristoffer og Andreas.

Mange ville kanskje ha glede av å finne ut hvor populært deres barns navn er? I håp om å kunne svare på det, viser den siste tabellen alle navn som det var minst 20 av i 1993. Det er oppgitt antall og tendens i forhold til 1990. For å vise det aktuelle navns utvikling - om det er i framgang, på retrett eller står stille - har vi brukt +, +, +, +, + som angir hhv. svært stor, stor og moderat framgang. 0 betyr uendret, mens -, -, -, -, - innebærer tilsvarende tilbakegang. De fleste finner sannsynligvis sine barns navn på listen (83 prosent). De som ikke gjør det, kan rose seg av å ha valgt et sjeldent navn.

Litteratur

Utne I. (1990): *Spredning av fornavn*. Norske språkdata rapport nr. 24. Universitetet i Bergen.

Utne I. (1991): *Kumulerte fornavn*. Norske språkdata rapport nr. 26. Universitetet i Bergen.

Ouren J. (1992): Årets navn. *Samfunnsspeilet* nr. 2, 1992. Statistisk sentralbyrå.

Ouren J. (1993): Fjorårets navn. *Ukens statistikk* 14/15. 1993. Statistisk sentralbyrå.

Ouren J. (1994): Martin på topp. *Ukens statistikk* 9, 1994. Statistisk sentralbyrå.

Jørgen Ouren er planlegger i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for økonomisk analyse.

Tabell 2: Fornavn tildelt nyfødte gutter og jenter (første fornavn). Antall og utvikling. 1993

GUTTER:											
Navn	Antall	Tendens	Navn	Antall	Tendens	Navn	Antall	Tendens	Navn	Antall	Tendens
Adrian	156	+	Geir	55	+	Lars	484	+	Sander	52	+
Aksel	44	+	Georg	20	0	Lasse	121	++	Sebastian	145	++
Aleksander	271	+	Gjermund	25	0	Leif	44	0	Sigbjørn	21	0
Alexander	296	++	Glenn	56	++	Mads	128	+	Sigurd	104	+
Alf	32	0	Gunnar	27	0	Magne	36	0	Sigve	31	+
Ali	27	0	Gøran	63	+	Magnus	457	0	Simen	444	++
Amund	24	0	Haakon	83	+	Marcus	91	+	Simon	173	++
Anders	519	+	Hallvard	23	0	Marius	571	++	Sindre	377	++
Andre	182	0	Halvor	38	0	Markus	147	++	Sivert	33	0
Andreas	749	+	Hans	169	+	Martin	1 038	+++	Sjur	31	+
Are	30	+	Harald	57	0	Mathias	235	++	Snorre	47	+
Arild	20	+	Helge	42	0	Matias	34	0	Sondre	460	+++
Arne	64	+	Henning	54	+	Mats	270	+	Stefan	25	+
Asbjørn	27	0	Henrik	439	++	Michael	116	+	Steffen	186	0
Aslak	23	0	Herman	69	+	Mikael	84	0	Stein	48	0
Atle	54	0	Håkon	386	+++	Mikal	29	0	Steinar	38	+
Audun	64	0	Håvard	233	++	Mikkel	49	0	Stian	505	++
August	27	+	Isak	30	0	Mohammad	33	+	Stig	67	+
Axel	20	0	Ivar	48	0	Morten	331	++	Ståle	29	0
Bendik	97	+	Iver	27	0	Nicholas	25	0	Svein	68	+
Benjamin	142	++	Jacob	29	0	Nicklas	27	0	Sveinung	20	0
Bjarte	22	0	Jakob	65	+	Nicolai	80	++	Sverre	59	0
Bjørn	185	+	Jan	220	++	Nicolay	21	0	Tarjei	23	0
Bjørnar	83	0	Jarl	20	0	Niklas	51	+	Terje	48	+
Brage	38	+	Jarle	43	0	Nikolai	98	+	Thomas	620	+++
Bård	45	0	Jens	98	0	Nils	59	+	Thor	46	+
Carl	55	+	Jesper	33	0	Odd	63	0	Tim	26	0
Cato	40	0	Jim	40	0	Odin	37	+	Tobias	145	++
Chris	53	+	Jo	32	0	Ola	176	++	Tom	113	+
Christer	114	++	Joachim	199	0	Olav	110	0	Tomas	49	0
Christian	293	++	Joakim	345	0	Ole	524	0	Tommy	177	+
Christoffer	252	+	Johan	101	0	Ole-Martin	26	+	Tony	51	0
Christopher	79	+	Johannes	89	+	Oliver	22	0	Tor	171	+
Dag	53	0	John	140	0	Oscar	33	0	Torbjørn	74	0
Dan	41	+	Johnny	25	0	Oskar	39	+	Tord	47	0
Daniel	593	0	Jon	181	+	Patrick	91	+	Tore	73	+
David	97	0	Jonas	451	++	Patrik	20	0	Torgeir	38	0
Dennis	41	0	Jonathan	55	+	Paul	29	0	Torjus	20	0
Didrik	48	+	Jone	24	0	Peder	63	+	Tormod	30	0
Edvard	48	+	Jostein	75	0	Per	160	+	Torstein	78	0
Egil	25	0	Julian	35	0	Peter	57	0	Trond	70	+
Einar	66	0	Jøran	29	0	Petter	249	++	Truls	77	0
Eirik	472	0	Jørgen	337	+	Philip	37	0	Trygve	39	0
Eivind	175	+	Jørn	43	+	Preben	77	0	Trym	57	+
Elias	33	+	Kai	24	+	Pål	109	0	Ulrik	23	0
Emil	228	+	Karl	83	0	Rasmus	35	0	Vebjørn	59	+
Endre	52	0	Kasper	24	0	Raymond	43	+	Vegar	37	+
Erik	276	++	Ken	29	0	Remi	35	+	Vegard	326	+
Erlend	217	0	Kenneth	197	++	Richard	55	0	Vetle	129	++
Erling	38	0	Kent	44	+	Roar	20	0	Victor	30	0
Eskil	36	0	Kevin	125	++	Robert	116	0	Vidar	48	0
Espen	401	++	Kim	233	+++	Robin	213	0	Viktor	24	+
Even	188	++	Kjartan	28	0	Roger	30	+	William	49	0
Fabian	25	0	Kjell	61	0	Rolf	30	+	Ørjan	104	+
Frank	45	+	Kjetil	150	++	Ronny	33	0	Øystein	151	0
Fredrik	537	++	Knut	127	0	Roy	39	0	Øyvind	198	+
Frode	31	+	Krister	45	+	Ruben	117	0	Ådne	34	+
Gard	35	0	Kristian	450	0	Runar	69	0	Åsmund	41	0
Gaute	51	+	Kristoffer	473	0	Rune	98	++			

Tabell 2 (forts.): Fornavn tildelt nyfødte gutter og jenter (første fornavn). Antall og utvikling. 1993

JENTER:											
Navn	Antall	Tendens	Navn	Antall	Tendens	Navn	Antall	Tendens	Navn	Antall	Tendens
Aina	66	0	Hanne	289	+	Lene	189	++	Nora	145	++
Alexandra	37	0	Hedda	48	0	Lill	29	0	Oda	174	0
Amalie	104	++	Hege	134	++	Lillian	31	0	Pernille	117	+
Amanda	103	++	Heidi	177	+	Lina	52	+	Pia	77	+
Andrea	244	++	Helen	21	0	Linda	174	+	Ragnhild	123	0
Ane	128	+	Helena	31	0	Line	202	++	Rakel	32	0
Anette	223	++	Helene	327	+	Linn	298	++	Rand	33	+
Anine	32	0	Helle	45	0	Lisa	154	0	Rebecca	118	++
Anita	88	+	Henriette	207	0	Lisbeth	22	0	Rebekka	79	+
Anja	112	+	Hilde	149	+	Lise	153	0	Regine	31	0
Ann	108	+	Ida	696	++	Liv	46	+	Renate	124	0
Anna	202	++	Ina	95	+	Live	36	0	Rikke	103	+
Anne	282	++	Ine	63	0	Lone	28	0	Ronja	31	0
Annette	41	0	Inga	38	0	Lotte	49	0	Ruth	23	0
Annika	20	0	Ingeborg	98	+	Louise	34	0	Sandra	196	+
Anniken	100	0	Inger	69	+	Lovise	23	0	Sanne	20	+
Astrid	97	+	Ingrid	435	+	Madeleine	57	+	Sara	182	+
Aurora	40	+	Ingunn	45	0	Madelen	54	+	Sarah	57	0
Beate	42	+	Ingvild	251	++	Maiken	77	0	Signe	39	0
Benedicte	111	+	Irene	37	+	Maja	86	0	Sigrid	100	+
Benedikte	61	0	Iris	22	0	Malene	109	0	Silje	634	++
Bente	31	0	Isabel	28	0	Malin	377	++	Siren	26	0
Berit	36	0	Isabell	35	0	Maren	265	++	Siri	180	+
Bettina	31	0	Isabelle	20	0	Margrete	24	0	Siv	62	0
Birgitte	48	+	Iselin	123	0	Margrethe	29	+	Sofie	122	++
Camilla	530	++	Jane	22	0	Mari	324	0	Solveig	140	+
Carina	67	++	Janne	63	+	Maria	472	++	Stina	42	0
Caroline	255	++	Jannicke	42	0	Mariann	34	0	Stine	407	++
Cathrine	164	++	Jeanett	44	0	Marianne	178	++	Sunniva	114	+
Cecilie	181	++	Jeanette	108	+	Marie	313	++	Susann	45	+
Celine	37	+	Jenny	99	+	Mariell	48	0	Susanne	187	+
Charlotte	311	+	Johanne	96	0	Marielle	33	0	Synne	105	+
Christina	174	++	Josefine	38	+	Marion	32	0	Synnøve	50	0
Christine	155	++	Julia	47	0	Marit	138	+	Tanja	27	0
Connie	21	0	Julianne	32	+	Marita	179	+	Thea	255	++
Dina	39	+	Julie	390	++	Marlen	21	0	Therese	166	++
Eirin	91	+	June	80	0	Marlene	56	0	Tina	185	++
Eli	30	0	Kaja	87	0	Marte	373	0	Tine	49	++
Elin	103	+	Kamilla	120	+	Martha	32	0	Tiril	53	+
Eline	117	+	Karen	74	0	Marthe	213	++	Tone	87	+
Elisabeth	274	0	Kari	83	0	Martine	284	+	Tonje	294	0
Elise	219	+	Karianne	83	0	Mathilde	86	+	Tora	28	0
Ellen	67	+	Karin	32	0	May	35	+	Trine	146	++
Else	20	0	Karina	86	+	Merete	34	0	Trude	54	0
Emilie	265	++	Karine	26	0	Merethe	38	0	Tuva	33	0
Emily	20	0	Karoline	428	+	Mette	55	+	Vanja	23	0
Emma	71	+	Katarina	28	0	Mia	131	0	Veronica	128	+
Erika	21	+	Katharina	22	0	Michelle	68	0	Veronika	51	0
Eva	49	0	Kathrine	60	+	Mina	53	+	Vibeke	40	0
Frida	221	+++	Katrin	194	0	Miriam	85	0	Victoria	183	++
Fride	21	+	Kine	157	++	Mona	72	+	Viktorja	33	0
Gina	65	+	Kjersti	82	+	Monica	107	++	Vilde	276	+++
Grete	22	0	Kristin	290	++	Monika	35	0	Yvonne	33	0
Gry	22	0	Kristina	177	0	Nadia	32	0	Åse	21	0
Guro	139	+	Kristine	448	0	Natalie	50	0	Åshild	28	0
Hanna	134	++	Laila	23	0	Nathalie	38	0			
Hannah	44	0	Lena	117	+	Nina	175	++			